

Tove Jansson

Läroämnen samt delområden av mångsidig kompetens som utställningens teman anknyter till.

ÅRSKURS 1–2

Mångsidig kompetens:

Förmåga att tänka och lära sig (K1): Arbetet ska utgå från elevernas egna erfarenheter, iakttagelser och frågor. Det ska finnas utrymme för att undra, komma till insikt, hitta och uppfinna, fantisera och känna glädje i lärandet. Eleverna ska uppmuntras att fråga och lyssna, göra noggranna iakttagelser, söka information samt att producera och utveckla idéer tillsammans med andra och presentera resultatet av arbetet. Med hjälp av för åldern lämpliga problemlösnings- och forskningsuppgifter väcks elevernas nyfikenhet och intresse för den omgivande världen och deras förmåga att strukturera, benämna och beskriva omgivningen stärks. Eleverna ska också uppmuntras att ifrågasätta sina iakttagelser och lägga märke till att information ibland kan vara motstridig och otydlig. (s.102)

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2): Eleverna ska handledas att värdesätta sin familjs och släkts traditioner och andras vanor och traditioner. I skolarbetet ska man bekanta sig med den närmaste kulturmiljön och dess kulturella mångfald. Eleverna ska också få möjlighet att bekanta sig med kulturarvet och med konst och annat kulturutbud. (s.103)

Multilitteracitet (K4): Eleverna ska handledas att nå kompetens i multilitteracitet, det vill säga att kunna tolka, producera och kritiskt granska texter av många olika slag som är lämpliga för deras ålder... De ska handledas att fundera över skillnaden mellan den fiktiva och den verkliga världen och att inse att varje text har en upphovsman och ett syfte. På detta sätt ger undervisningen eleverna möjlighet att utveckla förmåga till kritiskt läsande (Critical literacy). (s.103–104)

Svenska och litteratur: Eleverna får möjlighet att iaktta och tolka många olika slag av texter i omgivningen och fundera över deras betydelser och strukturer. De arbetar med bland annat bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter...Eleverna får även bekanta sig med kulturutbudet för barn i närområdet och med olika kultur- och högtids-traditioner och de arbetar kreativt tillsammans inom olika kulturella uttrycksformer. (s.111)

Omgivningslära: Eleverna lär känna och förstå naturen och den byggda miljön, fenomen som förekommer i dem, sig själva och andra människor samt betydelsen av hälsa och välbefinnande. (s.139)

Religion: Den egna religionens högtider och helger, deras innehåll, innebörd och hur de firas. (s.145)

Bildkonst: De egna bildkulturernas betydelse i elevernas vardag, närmiljö och samverkan... Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Omgivningens bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet...Eleverna bekantar sig med bildkonstens värld genom att titta på olika verk, teman och fenomen. Man använder sig av konstverk som utgångspunkt vid bildskapandet. (s.155–156)

ÅRSKURS 3–6

Mångsidig kompetens:

Förmåga att tänka och lära sig (K1): Eleverna ska handledas att lägga märke till växelverkan och samband mellan olika fenomen....Eleverna ska spöras att använda sin fantasi till kreativa lösningar och till att tänka utanför befintliga gränser. (s.166)

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2): Eleverna ska handledas att lära känna och värdesätta sina sociala, kulturella, religiösa, konfessionella och språkliga rötter samt att fundera/reflektera över sin bakgrund och roll i generationskedjan. I skolarbetet bekantar man sig med skol- och hembygdskulturen förr och i dag och med kulturmiljöns förändring och mångfald. (s.166)

Multilitteracitet (K4): Eleverna ska lära sig skilja mellan fiktion och fakta, likaså mellan åsikt och fakta...Bild- och mediekunskapen utvecklas genom att undersöka olika slag av information och texter ur upphovsmannens och betraktarens perspektiv och utifrån sammanhanget och situationen. (s.167)

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6): I skolarbetet ska eleverna öva sig i att arbeta med mindre projektarbeten, att fungera i grupp och att samarbeta med aktörer utanför skolan. (s.168)

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7): Man funderar och tränar olika sätt att själv bidra till en positiv förändring. (s.169)

Svenska och litteratur: Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter... Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. (s.176–177)

Omgivningslära: Känna och förstå naturen och den byggda miljön, fenomen som förekommer i dem, sig själva och andra människor samt betydelsen av hälsa och välbefinnande...Det centrala målet för omgivningsläran är att handleda eleverna att förstå hur människans val påverkar livet och miljön i dag och i framtiden. (s.267)

Religion: Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. (s.275)

Samhällslära: Eleverna ska vägledas att iaktta demokratiska värden och principer i ett pluralistiskt samhälle som har förståelse för olikhet och respekterar jämlikhet och mänskliga rättigheter. (s.292)

Livsåskådningskunskap: Utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. ..Uppmuntra och stödja elevernas strävan efter att skapa en egen identitet och livsåskådning. (s.284)

Historia: Syftet är att bidra till att forma elevernas identitet och främja deras utveckling till aktiva samhällsmedlemmar som har förståelse för mångfald... Undervisningen i historia ska hjälpa eleverna att uppfatta värderingar och konflikter i samhället och hur de har förändrats under olika tider. (s.288)

Bildkonst: Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att påverka den egna livsmiljön och samhället....I undervisningen granskas hur konst och annan visuell kultur påverkar åsikter, attityder och förfaringssätt i elevernas egen livsmiljö och i samhället... Elevernas bildkulturer utforskas i förhållande till andra bildkulturer.... Bildkulturer från omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet... Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. (s.301–302)

ÅRSKURS 7–9

Mångsidig kompetens:

Förmåga att tänka och lära sig (K1): Göra iakttagelser och träna sin observationsförmåga, att söka information på olika sätt och att kritiskt granska det innehåll som behandlas ur olika perspektiv... Utvecklingen av etiskt tänkande ska stödjas med hjälp av diskussioner om rätt och fel, ett gott liv och dygder samt om etiska principer. Konst framkallar känslor och ger nya insikter och fördjupar således det etiska och estetiska tänkandet. (s.319–320)

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2): Utveckla en kulturell identitet och en kulturellt hållbar livsstil, som grundar sig på respekt för de mänskliga rättigheterna. Eleverna ska lära sig att se kulturell mångfald som en positiv resurs... De ska bekanta sig med kulturarvet på ett mångsidigt sätt och ta del i att bevara och utveckla det. Eleverna får möjligheter att uppleva och tolka konst, kultur och kulturarv och lära sig att inse vilken betydelse dessa har för individens och samhällets välbefinnande. Genom att samarbeta med olika aktörer ger skolan eleverna mångsidiga möjligheter att ge uttryck för sin kulturella kompetens och påverka till exempel genom konst. (s.320)

Multilitteracitet (K4): Eleverna ska handledas att fördjupa sin kompetens i multilitteracitet genom ett bredare utbud av olika texter i undervisningen i alla läroämnen... Eleverna ska framför allt träna analytisk, kritisk och kulturell läskunnighet. Eleverna ska lära sig att mångsidigt använda sig av alla sina sinnen och alla sätt att lära sig. Eleverna ska öva sig att producera, tolka och förmedla kunskap... Genom undervisningen ska man stärka elevernas kulturella, etiska och ekologiska läskunnighet. Eleverna ska handledas att utveckla sin visuella läskunnighet genom att använda olika bildtolkningsmetoder och framställningssätt. (s. 321)

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6): De ska uppmuntras att lägga märke till och utveckla sina färdigheter, styrkor och intressen och att göra motiverade förnuftiga val i fråga om studier och arbete samtidigt som de är medvetna om sina egna förutsättningar och den inverkan som traditionella könsroller och övriga rollmodeller har. (s.321)

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7): Eleverna ska lära sig förstå betydelsen av sina val och handlingar för dem själva, den närmaste omgivning-en, samhället och naturen. Man ska tillsammans fundera på sambandet mellan det förflutna, nutid och framtid och olika framtidsalternativ. (s.323)

Svenska och litteratur: Utveckla en mer mångsidig kompetens i att lära sig och kommunicera och att utveckla en bredare kompetens i multilitteracitet. Eleverna utvecklar och breddar sin språkliga medvetenhet, sin textvärld och sin kulturella kompetens... Eleverna fördjupar sin läsförståelse genom att förutspå en texts innehåll, sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser och formulera frågor utifrån en text, omformulera texter och ställa ny information i relation till sin tidigare kunskap... Eleverna ska kunna skilja mellan åsikter och fakta, referat och argumentation, peka på förhållanden mellan företeelser och hur man uttrycker t.ex. förhållningssätt och affektivitet. De reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska frågor till texterna... Eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. (s.332)

Geografi: Eleverna bekantar sig med kulturer, hur människor lever och bor samt med näringsgrenar i Finland, Europa och på olika håll i världen. ... Eleverna reflekterar över mänskliga rättigheter och förutsättningar för ett gott liv i synnerhet ur barns och ungas perspektiv. (s.444)

Livsåskådningskunskap: Diskussioner som stödjer elevens livsåskådning och identitetsutveckling...
I undervisningen behandlas människovärdet, de mänskliga rättigheterna och jämlikhet mellan människor.
(s. 477–478)

Historia: Olika samhällsidéer, deras innebörd och följder samt hur människor har kunnat påverka samhället under olika tider... Vardagslivets historia och bakgrunder till dagens samhälle. (s.482)

Samhällslära: Förstå rättsstatliga principer och betydelsen av människorätsfrågor i ett globalt perspektiv och fördjupa sina kunskaper om det finländska rättssystemet och hur det fungerar.

Bildkonst: Olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. .. Innehållet väljs så att det utvecklar elevens medvetenhet om förhållandet mellan den visuella miljön och större mediala frågor. Bildkulturerna i omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas olika omgivningars och mediars betydelse sett ur både elevernas egna liv och det globala perspektivet. (s.496)

GYMNASIET

Temaområden:

Aktivt medborgarskap, entreprenörskap och arbetsliv: Stärka de studerandes vilja och förmåga att delta som aktiva medborgare i samhället...Förstå principerna för hur medborgarsamhället, företag och den offentliga makten fungerar, analysera samhällsfrågor...Få erfarenheter av att delta i medborgarsamhället och i arbets- och företagslivet samt hitta egna intresseområden, tillvägagångssätt och påverkningsmöjligheter. (s.27)

Välbefinnande och trygghet: Förstå den mänskliga mångfalden och människors olika behov och livssituationer. (s.28)

Hållbar livsstil och globalt ansvar: Känna till grundläggande fakta om de ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella dimensionerna av en hållbar livsstil och förstå att man uppnår en hållbar livsstil endast genom att kombinera dessa. (s.28)

Kulturkompetens och internationalism: Känna till de mänskliga rättigheterna och kunna reflektera över hur man bäst främjar dem i kulturellt och ideologiskt mångkiftande grupper.

Kunna reflektera över kulturarv, värderingar, ekonomiska sammanhang och andra omständigheter som ligger till grund för kulturella identiteter och levnadsvanor i den egna vardagen, det finländska samhället och världen. (s.29)

Medier och multilitteracitet: Fördjupa och utveckla sin multilitteracitet, i synnerhet sin förmåga att tolka, producera och kritiskt granska olika typer av texter

Öva sig i mediekritik genom att fördjupa sig i samhälleliga, ekonomiska och kulturella faktorer som påverkar mediernas verksamhet. (s.30)

Svenska och litteratur: Vidareutveckla sin multilitteracitet för att kritiskt kunna granska, analysera och utvärdera olika slag av texter och tillämpa sina kunskaper vid tolkning och produktion av texter med olika syften och i olika kontexter. Kunna välja bland och kritiskt granska olika informationskällor, informationens tillförlitlighet, användbarhet och syfte. (s.33-34)

Geografi: Kunna observera vardagsmiljöer och beskriva regionala fenomen och strukturer samt regional växelverkan i naturen och i mänsklig verksamhet. Kunna kritiskt diskutera aktuella händelser i världen och faktorer som inverkar på dessa. Förstå innebörden i begreppet mänskliga rättigheter och uppskatta kulturell mångfald. Intressera sig för geografisk kunskap och bli motiverad att följa aktuella händelser i olika delar av världen. (s.163-164)

Filosofi: Kunna strukturera, analysera och bedöma information begreppsligt, i synnerhet olika påståenden, deras betydelser och motiveringar till dem. Lära sig att reflektera över och begreppsligt analysera större helheter samt att tänka och handla på ett omdömesgillt sätt i såväl etiska frågor som inom andra livsområden, även då informationen är motstridig eller otillförlitlig. (s.178)

Psykologi: Utgående från vetenskapliga fakta lära sig se mänskligt beteende som en helhet som är ett resultat av växelverkan mellan psykiska, biologiska, sociala och kulturella faktorer. Kunna tillämpa psykologisk kunskap för att främja jämlikhet, jämställdhet och hållbar utveckling. (s. 182)

Historia: Få insikt i att historiska företeelser har en mångfald av aspekter och olika kulturella uttrycksformer. Kunna, som en ansvarsfull medborgare, skapa sig en idé om att respekt för mänskliga rättigheter, jämlikhet och demokrati är förutsättningar för en god värld. (s.187)

Samhällslära: Kunna bilda sig en samhällsuppfattning som bygger på ansvarskänsla, demokrati, respekt för jämlikhet och förståelse för olikhet. Kunna söka och hitta mångsidigt samhällsrelaterat och aktuellt material i olika källor, också med hjälp av digitala verktyg, samt kunna tolka och kritiskt granska verbal, visuell och statistisk information. Kunna bilda sig motiverade åsikter om värdefrågor, kontroversiella samhällsfrågor samt ekonomiska frågor. (s.195)

Religion: Utveckla sin kulturella läskunnighet i anslutning till religioner och livsåskådningar. Kunna bygga, gestalta och bedöma sin egen världsåskådning och kulturella identitet. Respektera de mänskliga rättigheterna. Utveckla förmåga att leva som en ansvarsfull och aktiv medborgare. (s.200)

Livsåskådningskunskap: Få stöd och underlag för att bygga sin identitet och livsåskådning. Respektera och kunna motivera principer och handlingsätt som främjar de mänskliga rättigheterna, positiva möten mellan olika kulturer, samhällelig och global rättvisa samt en hållbar utveckling. (s.220)

Bildkonst: Förstå konstens, omgivningens och den övriga visuella kulturens betydelse i sitt eget liv, i samhället och i en global värld. Utveckla sin kulturella identitet genom att producera och tolka olika bilder. Fördjupa sin multilitteracitet och kulturella kompetens genom att utveckla sin visuella läskunnighet, mediekunskap och förmåga att tolka omgivningen. Tillämpa visuella kommunikationsmedel för att delta och påverka med hjälp av bilder. (s.236–237)